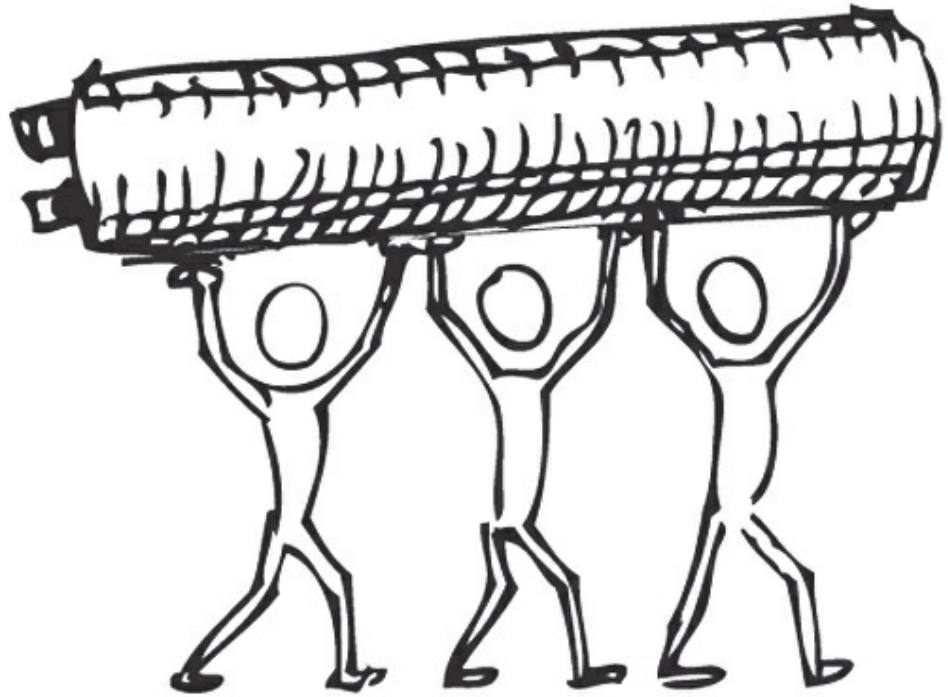

ניר קנטור

מנהל איגוד הכימיה, הפרמצבטיקה
ואיכות הסביבה, התאחדות
התעשיינים

איור: איריס שפיצר, המכללה האקדמית עמק יזרעאל, בית ספר גורן לתקשורת חזותית ©

[תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדיון המלא](#)

אחריות תאגידית ככלי המופעל לפי שיקול דעתו של המגזר העסקי

גיליון סתיו 2011 / כרך 2 (3)

כמו בעולם, גם בישראל אנו עדים בשנים האחרונות להתעוררות משמעותית בפעילות החברות העסקיות לקידום גישת האחריות התאגידית. לפי גישה זו, עסקים נמדדים ומוערכים לא רק על פי ההצלחה הפיננסית שלהם, אלא גם על פי האופן שעסקיהם מנוהלים בו מבחינת מחויבותם לחברה ומבחינת מחויבותם לאיכות הסביבה. בארץ התפתחה גישה זו בתחילה בקרב חברות שפעילות בחו"ל, או שמקיימות מסחר עם שוקי העולם, אולם כיום ניתן לזהות אימוץ של הגישה גם בקרב חברות הממטות בפעילות בין-לאומית.

אימוץ הגישה נובע במקרים רבים מאחת משתי הסיבות הבאות: (1) דרישת לקוחות לקיים מדיניות אחראית מתקדמת, כתנאי להתקשרות עמן. (2) הטמעת גישת האחריות התאגידית כגישה הנכונה ביותר לטובת העסקים של אותה חברה.

לצער, אני ער לעמדות המציגות את התאגידים כתאבי בצע, הרומסים ללא רחם את הסביבה ואת הצרכנים, במטרה לצבור עוד ועוד הון. ייתכן שישנם יוצאים מן הכלל, אולם ככלל ניתן לציין לשבח את המגזר העסקי בישראל, שצועד קדימה בהתייחסותו לתחום האחריות התאגידית. כל שנה מיישמים יותר ויותר תאגידים תכניות לפיתוח קיימות ולאחריות תאגידית, ומנהלים דיאלוג באופן רציף עם האנשים המושפעים מפעילות התאגיד – ביניהם גם הצרכנים, הספקים, העובדים ותושבים המתגוררים בסמוך למפעל.

התאחדות התעשיינים, כגוף המייצג של התעשייה בישראל, מקיימת דו-שיח באופן שוטף עם ארגוני הסביבה, גם עם "הנשכניים" ביותר מביניהם. שיתופי הפעולה אינם רק בבחינת דיבורים אלא מתורגמים גם למעשים, ומטרתם קידום מדיניות מתקדמת לפיתוח בר-קיימא ולהגנה על הסביבה. איגוד הכימיה, הפרמצבטיקה ואיכות הסביבה בהתאחדות התעשיינים אף חבר בתכנית הבין-לאומית Responsible Care, תכנית פרי יוזמת איגודי הכימיה במדינות המפותחות, שמטרתה להטמיע גישות מתקדמות לפיתוח בר-קיימא בתעשייה. התעשייה הישראלית השקיעה ומשקיעה סכומי עתק כדי לעמוד בדרישות ההולכות והמחמירות של האסדרה (רגולציה) בתחום איכות הסביבה, באמצעות הפחתה במקור וצמצום הפליטות לסביבה. האסדרה הסביבתית בישראל אינה נופלת בתחומים רבים מזו הקיימת במדינות רבות בעולם המפותח ואולי אף מחמירה ממנה, והתעשייה ככלל מכבדת את החוק ומצייתת לו. פעמים רבות היא עושה אף מעבר לנדרש בחוק – Beyond Compliance.

'אחריות תאגידית' אינה מחליפה את דרישות האסדרה שכל חברה מחויבת לעמוד בהן, ואף אינה מחליפה חובות דיווח ופרסום מידע שגם הן מקבלות ביטוי בחקיקה ממשלתית שהוגשה לאחרונה לטיפול הכנסת – הצעת חוק מרשם פליטות, ובהתאם לה חלק ניכר מהמידע בדבר פליטות מפעלי תעשייה יהיה חשוף לעיני הציבור. יתרה מכך, למאסדרים (רגולטורים) במשק הישראלי, ובפרט למשרד להגנת הסביבה, יש מלא הסמכות לקבל מידע על פעילות המפעלים ולאכונף דרישות סביבתיות אם הן אינן ממולאות, עד כדי סגירת המפעלים במקרה הצורך.

הסמכות והאחריות בקביעת אסדרה סביבתית הייתה ונותרה בידי הממשלה, באמצעות הכלים החוקיים הקיימים בידיה כבר כיום – נתאים נוספים ברישיונות עסק, היתרי רעלים, ועוד. 'אחריות תאגידית' היא מעבר לאסדרה – היא שינוי תפיסה, שלא ניתנת להטמעה כחובה חוקית. אשר על כן, אין כל היגיון והצדקה להפוך את האחריות התאגידית למדיניות מחויבת על פי חוק.

כל חברה תעשייתית מחויבת לשקול את שיקוליה המסחריים, אחרת אין לה כל הצדקה כלכלית לאורך זמן, דבר שיפגע לא רק בחברה עצמה אלא גם בחלק ניכר מבעלי העניין שלה, ובכלל זה העובדים, הספקים והלקוחות. בשל כך, ובהתאם לגישת ה'אחריות התאגידית', על כל חברה להנהיג מדיניות עסקית "מקיימת", קרי מדיניות שפועלת בהתחשב בשיקולים כלכליים, בד בבד עם שיקולים סביבתיים וחברתיים.

חשוב לציין כי לאחריות התאגידית רבדים רבים, ואיכות הסביבה היא רק אחד מהם. רבדים בולטים נוספים המקבלים ביטוי במדיניות חברות לאחריות תאגידית הם זכויות אדם, יחסי עבודה וזכויות עובדים, מערך קשרים עם הקהילה, אתיקה ארגונית, מעגל חיי המוצר, ועוד. בתחומים אלו ואחרים ניתן לראות פעילות מכובדת ומכבדת של חברות רבות.

לסיכום, במהלך השנים האחרונות חל שיפור ניכר בפעילות הסביבתית של התעשייה ולרשות המאסדר עומדים כלים רגולטוריים מספקים בהחלט כדי לוודא דיווח ועמידה בדרישות של התעשייה. 'אחריות תאגידית' היא במובנים רבים עמוקה יותר מאסדרה: 'אחריות תאגידית' היא שינוי תפיסה, בדומה להטמעת תורה חדשה. את זאת אי אפשר לעשות בעזרת חוקים וכללים, ולפיכך יש להותיר את האחריות התאגידית לשיקול דעתן של החברות.